

SPRAWNOŚĆ POSTĘPOWANIA KARNEGO A JEGO KOSZTY

Agnieszka Orfin

SPRAWNOŚĆ POSTĘPOWANIA KARNEGO A JEGO KOSZTY

Agnieszka Orfin

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Publikacja jest wynikiem realizacji projektu finansowanego
przez Narodowe Centrum Nauki nr UMO-2015/17/N/HS5/00438

Stan prawny na 1 września 2020 r.

Recenzent

Dr hab. Jarosław Zagrodnik, prof. UŚ

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne

Joanna Ośka

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących
im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj
jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz,
czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8223-208-0

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Wprowadzenie	9
Rozdział I	
Kategoria sprawności w prawie i ekonomii	25
1. Pojęcie sprawności w prawie i ekonomii	25
2. Ekonomiczna analiza prawa (<i>Law & Economics</i> – L&E) i Ocena Skutków Regulacji (OSR)	39
3. Ekonomizacja wymiaru sprawiedliwości i sprawność działania sektora sądowniczego	48
Rozdział II	
Sprawność postępowania karnego	68
1. Pojęcie, konstrukcja i terminy procesu karnego a jego sprawność oraz skarga na jego przewlekłość	68
2. Postulat sprawności postępowania karnego	87
3. Zasada sprawności postępowania karnego	92
4. Zasada sprawności postępowania karnego a inne wybrane naczelne zasady	105
Rozdział III	
Koszty w postępowaniu karnym	119
1. Pojęcie, rodzaje i podział kosztów oraz zarządzanie nimi ...	119
2. Rachunkowość sprawy (ang. <i>case accounting</i>)	135
3. Charakterystyka kosztów postępowania karnego	137

3.1. Pojęcie i podstawa prawna kosztów postępowania karnego	137
3.2. Znaczenie kosztów procesowych i zasady ich ponoszenia	142
3.3. Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych	146
3.4. Wydatki państwa na wymiar sprawiedliwości	148
4. Sprawność postępowania karnego a jego koszty – metodyka i analiza wybranych wyników badań	161
4.1. Ogólna analiza metod badawczych	161
4.2. Analiza wyników badania ankietowego (kwestionariuszowego)	185
4.3. Analiza wyników studium przypadku	196
4.4. Analiza wyników badań aktowych	212

Rozdział IV

Modelowe ujęcie sprawności postępowania karnego w świetle kosztów	223
1. Uwarunkowania modelu relacji sprawności postępowania karnego i jego kosztów	223
2. Ocena czynników wpływających na proces budowy modelu relacji sprawności postępowania karnego i jego kosztów	239
3. Struktura modelu relacji sprawności postępowania karnego i jego kosztów	244
Podsumowanie	257
Bibliografia	263
Spis rysunków	285
Spis tabel	287

regulacyjnych poprzez dostarczenie możliwie pełnej informacji na temat wariantów rozwiązań konkretnego problemu oraz potencjalnych skutków (kosztów i korzyści) ich wprowadzenia. W zakresie oceny wpływu opracowywane są trzy rodzaje dokumentów: test regulacyjny, ocena skutków regulacji (OSR) oraz ocena funkcjonowania regulacji (OSR *ex post*).

3. Ekonomizacja wymiaru sprawiedliwości i sprawność działania sektora sądowego

Jak nietrudno zauważyć, powyższa problematyka jest nierozzerwalnie związana z tematem szeroko rozumianej efektywności sprawowania wymiaru sprawiedliwości, ale i zagadnieniem kosztów⁷⁶. Finansowe aspekty wchodzą w zakres oceny skutków regulacji i stanowią priorytetowy element wdrażania nowych rozwiązań prawnych i przewidywania ich następstw oraz są nieodłącznym elementem funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, a w dalszej perspektywie – toczącego się procesu sądowego. Koszty w bezpośredni sposób wpływają na konstytucyjne prawo do sądu (głównie w prawie cywilnym) oraz na sprawność postępowania.

Jednym z najtrudniejszych obszarów osiągnięcia efektywnych rezultatów działania jest sektor sądowy, który stanowi jedną z branż sektora publicznego. Głównymi tego przyczynami są niechęć organów sprawujących wymiar sprawiedliwości do zmian, w obawie przed utratą niezależności i tradycyjnego ładu, a także ich wyjątkowa pozycja w sektorze publicznym (ich celem jest ochrona praworządności i sprawiedliwości)⁷⁷. Jak twierdzi T. Lubińska: „sądownictwo (...) jest jednym z najważniejszych obszarów działalności państwa, w którym korzyści wypływające z osiągnięcia lepszych efektów, w zakresie

⁷⁶ A. Orfin, *Projekt zmian kodeksu postępowania...*, s. 431–445.

⁷⁷ M. Kalinowski, G. Urbaniak, *Budżet zadaniowy a sądownictwo powszechne. Nowoczesne praktyki budżetowe dla sądów powszechnych* [w:] *Nowe zarządzanie publiczne – skuteczność i efektywność. Budżet zadaniowy w Polsce*, red. T. Lubińska, Warszawa 2009, s. 141.

stosowania prawa i skuteczności jego egzekwowania, muszą być zapewnione, bowiem stanowią jeden z kluczy do postępu społecznego i gospodarczego⁷⁸.

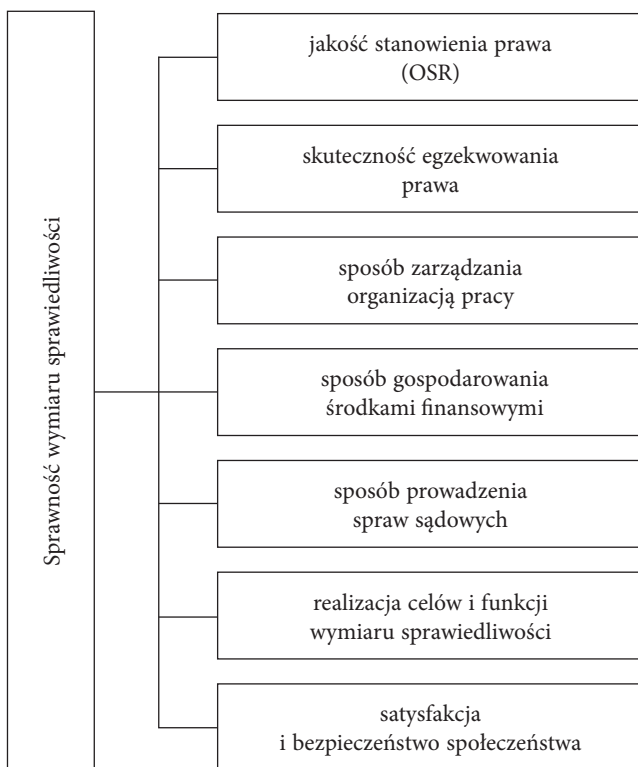
Potrzeba zwiększania sprawności procesów i redukcji ich kosztów jest na tyle istotna, że stała się również impulsem do dokonania zmian w ramach działania sądownictwa w skali całego kraju. Zgodnie ze sporządzoną przez Ministerstwo Sprawiedliwości Strategią modernizacji przestrzeni sprawiedliwości w Polsce na lata 2014–2020 Sprawne Państwo Polska w 2020 roku ma być państwem ze skutecznym wymiarem sprawiedliwości. W raporcie zwrócono szczególną uwagę na potrzebę lepszej alokacji środków pieniężnych, ujednolicanie systemów IT (*information technology*) oraz efektywności finansowej całego systemu, w tym wydatkowania środków pieniężnych. Lektura tego opracowania pozwala przyjąć, że zagadnienie sprawności działania wymiaru sprawiedliwości, a w związku z tym każdego procesu, jest jednym z podstawowych priorytetów państwa, przy czym sprawność działania w tym ujęciu należy definiować jako rozpatrywanie spraw w optymalnym terminie przy zachowaniu należytej jakości i skuteczności postępowania. Szczególną jednak uwagę zwrócono na fakt, by wyznacznikiem tak pojmowanej sprawności systemu nie była jedynie szybkość wydawania orzeczeń, ale rezultat pracy systemu, na który składają się podmioty funkcjonujące w jego obrębie oraz efekty (systemu) dla obywateli. Sprawność według omawianej Strategii odnosi się do sfery fiskalnej i obejmuje racjonalne gospodarowanie środkami pieniężnymi budżetu państwa.

Odnosząc rozważania nad sprawnością, efektywnością i skutecznością do funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, można stwierdzić, że również w tym ujęciu, ich zdefiniowanie jest niezwykle trudne, ponieważ na działalność Temidy składa się wiele czynników o charakterze organizacyjnym, technicznym, legislacyjnym, merytorycznym, społecznym i kulturowym (rysunek 2). W związku z tym, również na tym gruncie autorzy często nie są zgodni, a niekiedy i konsekwentni w określaniu znaczeń i zakresów zastosowania omawianych pojęć, zwrotów.

⁷⁸ M. Kalinowski, G. Urbaniak, *Budżet zadaniowy a sądownictwo...*, s. 141.

Sprawnie działające sądownictwo jest gwarancją realizacji fundamentalnego, konstytucyjnego prawa do sądu, które stanowi jedną z podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego i oznacza prawo do przedstawiania wniosków, dowodów, argumentów i wyrażania żądań⁷⁹. Na prawo do sądu składa się uprawnienie do tego by rozstrzygnięcie zostało dokonane przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, bez nieuzasadnionej zwłoki przy poszanowaniu reguł sprawiedliwego i jawnego rozstrzygnięcia⁸⁰.

Rysunek 2. Sprawność wymiaru sprawiedliwości

Źródło: opracowanie własne.

⁷⁹ Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Państwo i Prawo” 1997/11–12, s. 86.

⁸⁰ P. Wiliński, *Proces karny w świetle Konstytucji*, Warszawa 2011, s. 111–112.

Temat będący przedmiotem niniejszych rozważań wymaga szerokiej i dokładnej analizy wielu czynników, które często są trudne bądź nawet niemożliwe do oszacowania. Zgodnie z łacińskim wyrażeniem *Finis coronat opus*, czyli koniec wieńczy dzieło, można stwierdzić, że wydanie orzeczenia merytorycznego to końcowy efekt wielu czynności o charakterze zarówno technicznym, jak i orzeczniczym, dokonanych na wszystkich etapach procesu, które to czynności również generują określone koszty⁸¹. To, czy ostateczny wynik postępowania okaże się sukcesem, zależy od wielu okoliczności, począwszy od czynności tworzenia prawa, przez prozaiczne i organizacyjne działania organów procesowych, aż po etap jego stosowania, czyli rozpatrywania spraw⁸². Sprawna praca sądów, późniejszy bieg i szybkość postępowań oraz wymierzenie trafnej reakcji karnej zależą przede wszystkim od zarządzania i umiejętności organizowania pracy organów wymiaru sprawiedliwości oraz od efektywności i jakości przyjętych rozwiązań prawnych, które jednocześnie są nierozzerwalnie związane z ich aspektem finansowym⁸³.

W literaturze wskazuje się, że efektywny wymiar sprawiedliwości charakteryzuje się nowoczesnym sposobem zarządzania, dobrą organizacją, umożliwiającą sędziom wymierzanie sprawiedliwości szybko i skutecznie⁸⁴. Ponadto zgodnie się podkreśla, że obecny system zarządzania Temidą wymaga gruntownych reform⁸⁵. Dla przykładu, w jednym z raportów Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości wskazano,

⁸¹ S. Jamróg, *Sprawny proces*, „Na Wokandzie” 2012/1 (11), s. 28.

⁸² S. Jamróg, *Sprawny proces...*, s. 28.

⁸³ J. Szerer, *Jaki powinien być docelowy model biura podawczego?* [w:] *Sprawny sąd. Zbiór dobrych praktyk. Część druga*, red. Ł. Bojarski, Warszawa 2008, s. 17; A. Kucharska, *Przyczyny przewlekłości postępowań cywilnych w sądach rejonowych* [w:] *Prawo w działaniu. Przewlekłość postępowania sądowego*, red. E. Holewińska-Łapińska, A. Siemiaszko, Warszawa 2007, s. 109.

⁸⁴ R. Stasiak, *Prawo do sprawnego sądu* [w:] *Sprawny sąd. Zbiór dobrych praktyk. Część druga*, red. Ł. Bojarski, Warszawa 2008, s. XIV.

⁸⁵ Zob. też R. Piotrowski, *Efektywność stanowienia prawa, systemu wymiaru sprawiedliwości i praw konsumenta warunkiem sprawnego państwa*, Warszawa, źródło: https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK/Ekspertyzy_aktualizacja_SRK__1010/Documents/Ekspertyza_dr_Piotrowskiego_PRAWO_12012011.pdf (dostęp: 10.08.2014 r.).

istnieje potrzeba poprawy jakości i sprawności świadczonych usług polegających m.in. na zmniejszeniu opóźnień rozpatrywania spraw, zwiększeniu spójności orzecznictwa oraz ustalania dogodnych terminów rozpraw⁸⁶. Dodatkowo zwraca się uwagę na fakt, że sądownictwo musi funkcjonować jako zintegrowany i skoncentrowany na efektach działania system charakteryzujący się wspólnymi celami, jednakowymi standardami, wymianą informacji, zharmonizowanymi procedurami i właściwą technologią. Warto dodać, że do stworzenia należytego systemu funkcjonowania sądami niezbędna jest specjalistyczna wiedza nie tylko z zakresu zarządzania, ale i finansów, ponieważ właściwe planowanie budżetu sądów i ich wydatków jest jednym z elementów efektywnego zarządzania.

Sprawność sądownictwa oznacza również wymierzanie sprawiedliwości bez zbędnej zwłoki (co nie jest tożsame z szybkością), bez zaległości i opóźnień, a przy tym oszczędnie i racjonalnie. C. Kulesza natomiast wskazuje, że o efektywności systemu wymiaru sprawiedliwości można mówić w znaczeniu szerszym i węższym. W ujęciu *sensu stricto* oznacza działanie sprawne tzn. szybkie i oszczędne. *Sensu largo* natomiast – swoim zakresem obejmuje nie tylko przejaw sprawności, lecz także całkowitą realizację wszystkich stawianych przed nim celów, zasad (procesowych) i ich gwarancji⁸⁷. Autor zwraca również uwagę, że efektywność ta w różnych państwach może być rozumiana odmiennie. Dla przykładu podaje, że w Stanach Zjednoczonych efektywność rozumiana jest w wymiarze finansowym i czasowym jako oszczędność na kosztach procesu oraz jako sposób szerokiego stosowania konsensualnych form zakończenia procesów⁸⁸.

Głównym celem, nie tylko polskiego sądownictwa, jest stałe usprawnianie funkcjonujących procedur i rozwiązań prawnych. Z uwagi jednak na to, że polski sektor sądowniczy finansowany jest

⁸⁶ M. Jankowski, P. Ryłski, *Zarządzanie wymiarem sprawiedliwości. Tendencje w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2010, s. 2.

⁸⁷ C. Kulesza, *Efektywność udziału obrońcy...*, s. 36; C. Kulesza, *Efektywna obrona w postępowaniu przygotowawczym a favor procuratori*, Prok. i Pr. 2007/4, s. 8.

⁸⁸ C. Kulesza, *Efektywność udziału obrońcy...*, s. 35.

jedynie z budżetu państwa, proces reform i udoskonalania szeroko pojętego sprawowania wymiaru sprawiedliwości napotyka na wiele trudności. Poprawa jakości świadczonych usług przy ograniczeniach budżetowych jest trudnym zadaniem do realizacji, a osiągnięcie możliwie najwyższych rezultatów najniższym kosztem stanowi nie lada wyzwanie, tym bardziej, że obecnie można zaobserwować tendencję, że oczekuje się, by jednostki sektora publicznego działały skutecznie i tanio⁸⁹. Niemniej jednak koszty procesu, utrzymanie budynków i sprzętu, wynagrodzenia sędziów i kadry administracyjnej, a także szereg innych wydatków przekraczają niekiedy możliwości finansowe danego państwa⁹⁰. Sprawne funkcjonowanie sektora sądowniczego, wprowadzanie reform oraz rzeczywiste realizowanie prawa do sądu jest procesem długotrwałym, złożonym, kosztownym i wymagającym znaczącego wsparcia finansowego. C. Kulesza zwraca również uwagę, że pojęcie efektywności systemu wymiaru sprawiedliwości ma związek z pragmatyzmem w dziedzinie procesu karnego, który z kolei wiąże się nierozzerwalnie z racjonalnością decyzji ustawodawcy skierowaną na zintensyfikowanie jego potencjalnej skuteczności w realizacji wyznaczonych zadań. Celem pragmatyzmu ustawodawczego jest osiągnięcie kluczowego zamierzenia – za wszelką cenę albo przy względnym poszanowaniu zasad procesowych⁹¹.

Pomimo tego, że sektora sądowniczego nie można postrzegać jako struktury ekonomicznej kierującej się osiągnięciem zysków, należy pamiętać, że do prawidłowego jego funkcjonowania niezbędne są odpowiednie nakłady finansowe. Nade wszystko jednak realizując

⁸⁹ M. Jankowski, P. Ryłski, *Zarządzanie wymiarem sprawiedliwości...*, s. 38; R. Matwiejczuk, *Efektywność – próba interpretacji*, „Przegląd Organizacji” 2000/11, s. 27; T. Strąk, *Zarządzanie wartością w sektorze publicznym. Model Public Service Value* [w:] *Nowe zarządzanie publiczne – skuteczność i efektywność. Budżet zadaniowy w Polsce*, red. T. Lubińska, Warszawa 2009, s. 281.

⁹⁰ M. Jankowski, P. Ryłski, *Zarządzanie wymiarem sprawiedliwości...*, s. 2.

⁹¹ Szerzej o pragmatyzmie w procedurze karnej: S. Waltoś, *Pragmatyzm i antypragmatyzm w procedurze karnej* [w:] *Nowe prawo karne procesowe. Zagadnienia wybrane. Księga ku czci Profesora Wiesława Daszkiewicza*, red. T. Nowak, Poznań 1999, s. 51–67.

zadania fiskalne sektora sądowego, należy mieć na względzie cel i jego zadania. Ponadto jak podkreśla K. Korzan, należy pamiętać o tym, że to na państwie spoczywa obowiązek utrzymywania sądów, dbania o jego odpowiednią strukturę organizacyjną, oraz działanie gwarantujące poszanowanie praw i uprawnień jednostek. Autor wyraża również przekonanie, że z uwagi na powyższe cele oszczędzanie na kosztach utrzymania wymiaru sprawiedliwości jest niedorzeczne⁹². Regulacje prawne muszą być efektywne, a sądy powinny działać sprawnie. Są to bowiem fundamentalne gwarancje przewidziane przede wszystkim w Konstytucji RP i ETPC, ale także innych aktach rangi międzynarodowej i krajowej. Zgodnie zatem z tymi rozważaniami w literaturze wskazuje się, że rolą państwa jest takie gospodarowanie wydatkami i kosztami ponoszonymi przez sądownictwo, by zadania te mogły być realizowane na najwyższym poziomie⁹³.

W tym kontekście warto zastanowić się nad tym, od jakich czynników zależy jakość sądownictwa i czy wyższa jego efektywność wynika z wyższego poziomu wydatków publicznych. Powszechnie wskazuje się, że przyczyną niewydolności polskiego systemu sądownictwa obok przewlekłości postępowań, jest jego niedofinansowanie. Natomiast według autorów raportu Fundacji Forum Obywatelskiego Rozwoju (dalej: FOR) oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka pt. Efektywność polskiego sądownictwa w świetle badań międzynarodowych i krajowych, teza ta nie jest słuszna. Według nich efektywność sądownictwa przede wszystkim zależy od dwóch czynników: kosztów

⁹² Za – T. Zawisłak, *Egzekucja należności sądowych, jako warunek spójności systemu kosztów sądowych w sprawach cywilnych* [w:] *Nowe zasady w zakresie kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2014, s. 28. Nawiązując do słów D. Boka, prawnika i byłego rektora Uniwersytetu Harvarda, który słysząc narzekania na wysokie koszty zdobycia wykształcenia, mawiał: „Jeśli uważasz, że wykształcenie jest kosztowne, sprawdź, ile kosztuje jego brak”, można stwierdzić, że podobnie jest z postępowaniem sądowym: jeśli uważasz, że sprawiedliwość jest kosztowna, sprawdź, ile kosztuje niesprawiedliwość.

⁹³ T. Zawisłak, *Egzekucja należności sądowych...*, s. 28; K. Markiewicz, *Nowe zasady w zakresie kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2014, s. X; J. Brol, M. Safjan, *Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Raport z badań*, Warszawa 1994, s. 15.

funkcjonowania sądów oraz czasu rozpatrywania spraw⁹⁴. Analiza opracowania pozwala stwierdzić, że słabość polskiego sądownictwa przejawiająca się w przewlekłości prowadzonych postępowań nie jest konsekwencją jego niedofinansowania, a raczej sposobu gospodarowania środkami pieniężnymi przeznaczanymi na wymiar sprawiedliwości oraz systemu zarządzania.

Raz jeszcze warto wskazać, że sądownictwo to jedna z branży sektora publicznego, która odgrywa ważną rolę w naszym życiu. Sądy są publiczne są dla nas wszystkich finansowane ze sfery budżetowej, czyli z pieniędzy społeczeństwa. Sektor publiczny stanowi nierozdzielny i nieodzowny element każdej struktury państwowej, a swoim zakresem obejmuje ogół instytucji, które zaspokajają specyficzne potrzeby społeczeństwa za pomocą dóbr i usług publicznych⁹⁵. Sektor publiczny można ująć jako zbiór wszelkich podmiotów państwowych i samorządowych organizacyjnie podległych organom władzy publicznej⁹⁶, których priorytetowym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb zbiorowych, zidentyfikowanych w procesie wyboru publicznego⁹⁷. Charakterystyczną cechą zadań publicznych jest ich umocowanie prawne, co oznacza, że instytucje publiczne mają obowiązek realizacji zadań określonych przepisami prawnymi, a ponadto są wyposażone w wymagane kompetencje do ich wykonywania (tych

⁹⁴ J. Beldowski, M. Cizkowicz, D. Sześciło, *Efektywność polskiego sądownictwa w świetle badań międzynarodowych i krajowych*, Warszawa 2010, źródło: <http://www.for.org.pl/a/1131> (dostęp: 21.01.2018 r.).

⁹⁵ W. Karna, *Specyfika funkcjonowania publicznych instytucji kultury* [w:] *Sektor publiczny we współczesnej gospodarce*, red. R. Przygodzka, Białystok 2008, s. 100; T. Strąk, *Autoreferat rozprawy doktorskiej pt. Modele dokonań jednostek sektora finansów publicznych*, źródło: http://www.wneiz.pl/nauka_wneiz/habilitacje/strak/Strak_autoreferat.pdf (dostęp: 20.07.2014 r.); E. Rutkowska-Tomaszewska, *Jednostki sektora finansów publicznych* [w:] *Prawne aspekty prywatyzacji*, red. J. Blicharz, Wrocław 2012, s. 100; H. Rechul, *Rola sektora publicznego w krajach Unii Europejskiej* [w:] *Sektor publiczny – racjonalizacja gospodarowania*, red. M. Kozłowska-Burdziak, Białystok 2012, s. 15.

⁹⁶ M. Brol, *Przyczyny trudności we współpracy sektora publicznego i prywatnego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2013/129, s. 60.

⁹⁷ M. Brol, *Przyczyny trudności...*, s. 60.

zadań)⁹⁸. Sektor publiczny, w Polsce nazywany sektorem finansów publicznych, zgodnie z treścią przepisu art. 9 ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.), tworzą m.in.: organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały; jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki; jednostki budżetowe; państwowe fundusze celowe; Narodowy Fundusz Zdrowia, a także uczelnie publiczne⁹⁹.

Głównym zadaniem sektora publicznego jest świadczenie usług w celu zaspokojenia potrzeb całego społeczeństwa¹⁰⁰. W literaturze przedmiotu pojęcie usług nie zostało zdefiniowane jednolicie. Niektórzy wskazują, że usługi są produktami niematerialnymi wytwarzanymi w procesie produkcji, w wyniku czyjejś pracy, przez oddziaływanie na strukturę danego obiektu, w celu zaspokojenia ludzkich potrzeb¹⁰¹. Inni twierdzą, że usługami są wszystkie czynności lub korzyści zasadniczo niematerialne, oferowane przez jedną stronę innej, która w konsekwencji nie staje się właścicielem niczego¹⁰². W tym ujęciu usługi związane są z wymianą polegającą na uzyskaniu produktu, z którym wiąże się określona wartość użytkowa, przy czym wymiana ta powinna przynosić korzyści obu stronom. Można spotkać się również ze sformułowaniem, że usługami są wszystkie czynności związane bezpośrednio lub pośrednio z zaspokojeniem potrzeb ludzkich, przy czym nie służą one bezpośrednio do wytwarzania przedmiotów¹⁰³.

Ogólnie można przyjąć, że usługi najczęściej traktowane są jako pewien proces, zdarzenie, czynności i ich rezultaty. Usługi odnoszą się

⁹⁸ T. Juja (red.), *Finanse publiczne*, Poznań 2011, s. 26.

⁹⁹ L. Lipiec-Warzech, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Warszawa 2011.

¹⁰⁰ A. Orfin, *Usługi prawnicze XXI wieku*, „Usługi w Polsce 2012. Zeszyty Naukowe. Uniwersytet Szczeciński”, 2012/723, red. J. Buko, s. 431–442.

¹⁰¹ M. Daszkowska, *Usługi. Produkcja, rynek, marketing*, Warszawa 1998, s. 17.

¹⁰² Ph. Kotler, *Principles of Marketing*, New Jersey 1983, s. 592.

¹⁰³ O. Lange, *Ekonomia polityczna*, t. 1 i 2, Warszawa, 1978, s. 24; zob. też: F. Wiśniewski, *Pojęcie i podział usług*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1965/2, s. 243; J. Mazur, *Zarządzanie marketingiem usług*, Warszawa 2002, s. 9; W. Krzyżanowski, *Teoria produkcji usług*, „Ekonomista” 1947/3–4, Warszawa 1947, s. 66–101.

Agnieszka Orfin – doktor nauk prawnych; absolwentka magisterskich i doktoranckich studiów prawniczych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; ukończyła aplikację adwokacką przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Poznaniu; autorka publikacji naukowych, a także opracowań dydaktycznych z zakresu prawa karnego.

W publikacji przedstawiono zależność między sprawnością postępowania karnego a jego kosztami. Autorka wykazuje, że jakość orzekania w procesie karnym uzależniona jest od przeznaczonych na niego nakładów finansowych.

W książce omówiono w szczególności: pojęcie sprawności w prawie i ekonomii oraz znaczenie kosztów procesowych, a także wydatki państwa na wymiar sprawiedliwości. Szczegółowo zaprezentowano model relacji pomiędzy sprawnością postępowania karnego a jego kosztami oraz strukturę, uwarunkowania i czynniki wpływające na proces jego budowy.

Niniejsze rozważania będą pomocne w pracy nad sposobem kalkulacji spraw sądowych, lepszym zarządzaniu organizacją pracy w sądach, a także przy rozpoczęciu prac nad stworzeniem programu komputerowego umożliwiającego współpracę programów funkcjonujących w sądach i organach ścigania dotyczących rachunkowości spraw sądowych.

9788382232080 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8223-208-0

9 788382 232080

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL